

KÖZOKTATÁS

A KÁRPÁTALJAI MAGYAR PEDAGÓGUSSZÖVETSÉG LAPJA

XXIX. ÉVFOLYAM, 2025/2. SZÁM

VÉGET ÉRT A XXIV. KÁRPÁTALJAI NYÁRI KÖLCSEY PEDAGÓGUSAKADÉMIA

Augusztus 14-én véget ért a XXIV. Kárpátaljai Nyári Kölcsey Pedagógusakadémia, amikor a részt vevő pedagógusok a többnapos, intenzív program után okleveleiket is átvehették. A szervezők gondoskodtak arról, hogy a búcsú ne csupán hivatalos legyen: kulturális élménnyel is megajándékozták a jelenlévőket.

(Folytatás a 21. oldalon)

„A JÖVŐ AZOKÉ, AKIK HISZNEK ÁLMAIK SZÉPSÉGÉBEN”

DIPLOMAÁTADÓ ÜNNEPSÉGET TARTOTTAK A RÁKÓCZI-FŐISKOLA FELSŐFOKÚ SZAKKÉPZÉSI INTÉZETÉBEN

Július 4-én ünnepélyes keretek között búcsúzott el 51 végzős hallgatójától a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Felsőfokú Szakképzési Intézete. A beregszászi római katolikus templomban megtartott tanévzáró és diplomaátadó esemény méltó lezárása volt az elmúlt évek tanulmányainak, küzdelmeinek és sikereinek.

(Folytatás a 4. oldalon)

KRÓNIKA

Fontos mérföldkő a kárpátaljai magyar felsőoktatásban: elindult a Rákóczi-főiskola egyetemmé válásának folyamata (2. oldal)

ANYANYELV ÉS OKTATÁS

Lezajlott a XIV. Kárpátaljai Tehetségnap a „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány szervezésében (8. oldal)

KUTATÁS

Az újraélesztés alapjai. Elsősegélynyújtás kritikus helyzetekben, háborús időkben. A Marche-algoritmus (2. rész) (15. oldal)

PEDAGÓGUSPORTRÉ

„Ember csak addig lehetsz, amíg nyelvedet őrzöd”. Interjú a Fodó Sándor-díjas Iván Évával (17. oldal)

AKIKRE BÜSZKÉK LEHETÜNK

Egyed Alex: Melankóliát mesélek – válogatás a Péterfalvai Magyar Tannyelvű Református Líceum végzősének verseiből (20. oldal)

PROGRAMJAINK

Tartalmas programokkal telt a természetismereti tábor Nagydobronyban (22. oldal)

Számok között otthon. Abacus Matematikátábor 27. alkalommal (23. oldal)

Az újraélesztés alapjai

Elsősegélynyújtás kritikus helyzetekben, háborús időkben.

A Marche-algoritmus

Folytatás

II. A SÉRÜLT TUDATÁNAK ELLENŐRZÉSE ÉS A SZABAD LÉGUTAKAT BIZTOSÍTÁSA

A – Airways. A légutakra leselkedő veszélyek megelőzése.

Ez az fázis a sérült tudatszintjének felmérésével kezdődik. Hogyan tudjuk megállapítani, hogy valaki eszméleténél van-e? A legjobb esetben ez a személy jár, beszél vagy csak mozog. Amikor nem egyértelmű számunkra a tudatszintje a sérültnek, szóljunk hozzá kétszer, másodjára jóval hangosabban. Ha nem reagál a hangra, akkor ellenőrizzük érintés segítségével. Legegyszerűbben: veregessük meg a vállát. Nem kell a fülét vagy más testrészét tekerni! Veregessük meg a vállát, és figyeljünk a válaszütemre. Ha a sérült mozog vagy morog, arra utal, hogy eszmél. Ha nincs reakció, akkor ezt úgy kell kezelünk, hogy a sérült eszméletlen, és ez a légutak elzáródásával is fenyeget.

Eszméletlen állapotban az izomtónus csökken. A nyelv egy izomszervünk, ami ha elveszíti a tónusát, akkor a gravitáció hatására a nyelv gyökére elzárhatja a tracheát. Ez akkor történhet meg, amikor a sérült a hátán fekszik. Ilyenkor a gravitáció a nyelv gyökerét a trachea felé vonzza. Ennek az elzáródásnak a mechanizmusa mindenkinek ismert: amikor egy korty vizet nyelünk, a gégefedő (epiglottis) a másodperc töredékének idejére elzárja a tracheát, megakadályozva azt, hogy a víz belekerüljön, és nem engedi egyúttal a levegővételt sem.

Ahhoz, hogy megakadályozzuk azt, hogy az eszméletlen sérült meg ne füljön, szabadabbá kell tennünk a légutakat. Ezt a következő lépésekkel tehetjük meg:

1. Legelőször szabadítsuk meg a sérültet minden olyan holmitól, ami szoríthatja és akadályozhatja a szabad légzést (például nyakkendő, női fűző, védőfelszerelés).
2. Tegyük a kezünket a sérült homlokára, a másik kezünk ujjait pisztoly alakban helyezzük az állára, annak is a csontos részére, nem a puha szövetekre, mert akkor még jobban fojtani fogjuk ezzel a sérültet.
3. Hajlítsuk hátra a sérült fejét úgy, hogy az alsó állkapocs az orr szintje felett legyen. A nyelv ilyenkor az alsó állkapocshoz van szorítva, és ebben a helyzetben nem fogja elzárni a tracheát.

Ezek után a sérült szabadon kell hogy lélegezzon, a mi további teendőnk pedig a légzés vizsgálata. Tíz másodperc alatt számoljuk a légzésszámot, tehát a belégzést és a kilégzést. Ennél több időt ne szánjunk rá.

A sérült feje fölé hajolva számoljuk a légzésszámot, érzékelve a fülünkkel a kifújt levegő hőmérsékletét, hallva a hangját, továbbá nézzük a mellkas és a hasfal mozgását is. Nemtől és alkattól függően az emberek a mellkasuk vagy a hasuk segítségével vesznek levegőt.

Ebben a pozícióban kényelmes egyszerre hallani, érezni és látni a légzési mozgásokat. Praktikus ilyenkor hangosan számolni a másodperceket: ötszázegy, ötszázkettő, ötszázhárom..., eközben minden légzőmozgásnál behajlítani az egyik ujjunkat, amivel a sérült fejét tartjuk, hogy össze ne zavarodjunk a számolásban.

Tíz másodperc alatt két vagy több légzésszám regisztrálása azt jelenti, hogy a sérültünk lélegzik, és biztosítanunk kell a szabad légutakat. Abban az esetben, ha elvinnénk a kezünket a sérült fejétől, a tónustalan izmok a fejet, az alsó állkapocsot és a nyelvet veszélyes helyzetbe térítenék vissza.

Az első módszer ennek a megelőzésére – a kezeink segítségével szabadon kell tartanunk a légutakat a mentő kiérkezéséig.

A második módszer – a sérültet biztonságos pozícióba fordítjuk, amelyben a gravitáció a segítségünkre lesz, és a nyelv gyökerét a tracheától elmozdítja. Ezt a következő módon kell megtennünk:

- A sérült karját az átfordítás irányába nyújtjuk 90 fokos szögben.
- A karnak ellentétes lábat a medencecsomathoz legközelebb húzzuk fel.
- Az így kapott két mozgatókar segítségével nálunk akár ötször nehezebb embert is tudunk mozgatni.
- Óvatosan és lassan forgassunk!
- Ellenőrizzük a fej elhelyezkedését: az orr nem szabad, hogy a csuklóba vagy a könyöknek feszüljön.
- A könyöknek a talajon kell lennie, nem a másik karon.
- A sérült lábát stabil pozícióba kell helyezni, így az esetleges görcsök vagy véletlen mozgások nem tudják visszafordítani veszélyes pózba a személyt.

Az eszméletlen sérültnél, aki egyedül lélegzik, a hányás veszélye is fennáll. Stabil oldalfekvésnél a gyomor tartalma ki fog folyni a talajra. Viszont amikor a sérült a hátán fekszik, és biztosítva vannak a szabad légutak, ez nem akadályozza meg a gyomor tartalmának a légutakba kerülését. Ebben az esetben kénytelenek leszünk a sérült fejét oldalra fordítani, és elősegíteni a hányadék kifolyását.

Hogyan kell újraéleszteni?

A stabil oldalfektetésen kívül más módszerek is léteznek a légutak szabadon tartására.

Mit tegyünk, ha 0 vagy 1 légzésszámot regisztráltunk 10 másodperc alatt? Az ilyen sérült újraélesztést, lélegeztetést és szívmasszázszt igényel.

A légzés hiánya arra utal, hogy a tüdők nem működnek. Következésképp nem fog működni a szív, és nincs szívverés sem. Az ilyen állapotban lévő sérültnél az agykéreg kezd elhalni, és ez 5–7 perc alatt komoly következményekhez vezet. A külső szívmasszázs, vagyis a mellkaskompressziók lényege az, hogy a szívet a kezeink és a sérült gerince között összeszorítjuk. Így kipumpáljuk belőle a vért, és nem hagyjuk az agykérget elhalni. Ezzel időt nyerünk a sérült számára. Igaz, ritkán, de a beavatkozásunk végeredménye a sérült légzésének és szív-működésének visszaállítása. Leggyakrabban viszont esélyt adunk a túlélésre, a már egészségügyi szaksegítség következő szakaszainak a megkezdéséig.

Az újraélesztés megkezdéséhez először is el kell távolítani minden ruhadarabot a sérült mellkasáról. A szívmasszázs hatástalan lesz, ha ruhán keresztül végezzük.

Nyilvános helyen, ha a mentést csoport végzi, ajánlott a szemtanúk, bámészkodók láthatóságának csökkentése, különösen, ha a sérült nő. Azonban ha nem áll rendelkezésünkre mentési csoport, akkor egyszerűen szabaddá tesszük a sérült mellkasát, és cselekszünk, mivel életet mentünk.

A sérültet szilárd, egyenes felszínre kell tenni. Kanapén vagy franciaágyon nem lesz hatásos az újraélesztés. Ezután határozzuk meg a kompresszió helyét a külső szívmasszázs elkezdéséhez. V alakban helyezük el az ujjainkat a mellkason. Az első pont a szegycsonti bemélyedés – ez a mellkas felső részén, a középvonalon a legelső puha pont. A következő V betűt a középvonalon a szegycsont alatt közvetlenül találjuk. A két pont közti részt elméletben három egyenlő részre osztjuk. Az alsó és a középső harmad találkozására helyezzük a tenyerünket.

A szívmasszázszt a következő szabályok betartásával végezzük:

1. Kulcsoljuk össze az ujjainkat, az alsó kéz ujjait tartjuk feszesen.
2. Könyökben a karjaink egyenesek – így nem a mellkasunkat, hanem az egész testünket használjuk.
3. A lábainkat nekünk kényelmes pózban kell tartani, közel a sérülthöz, úgy, hogy közben ne veszítsük el az egyensúlyunkat.
4. A karjaink és a sérült teste 90 fokot kell hogy bezárjon. Ez azt jelenti, hogy erősen a sérült teste fölé kell hajolnunk.
5. Minden kompresszió után lehetőséget kell adni a sérült mellkasának visszaállni az eredeti helyére, de ezalatt a karjainkat nem vehetjük le róla.

A kompresszió mélysége 5-6 cm kell hogy legyen, percenként 100–120-as ismétléssel. Ez kb. két kompresszió másodpercenként. Az újraélesztés nem feltétlen tartalmaz lélegeztetést is, ha a véletlen szemtanúk végzik. Ebben az esetben a mentők kiérkezéséig folyamatosan kell végezni a szívmasszázszt.

Az újraélesztés leállíthatjuk:

- ha veszélynek vagyunk kitéve, vagy a mentőszolgálat kiérkezett és jelzi, hogy készen áll folytatni az általunk elkezdett műveleteket;

- ha a sérült kezd eszméletéhez térni, elkezd mozogni, és érezzük az izmai ellenállását, amelyek elkezdtek működni – ez ok az újraélesztés beszüntetésére;
- az utolsó ok az újraélesztés leállítására – az abszolút fáradtságunk. Itt szünetet tarthatunk addig, amíg nem érezzük úgy, hogy ismét effektíven tudjuk végezni a kompressziókat.

Ha szívmasszázs közben a sérült bordáinak roppanását halljuk, ellenőrizzük, jó helyen van-e a tenyerünk, és folytassuk az újraélesztést. Emlékezzünk rá, hogy a törött bordák csak a túlélőn forrnak be. A bordatörés nem jelent veszélyt újraélesztéskor, nem veszélyeztetjük ezzel a sérültet. A sérültet az újraélesztő kételyei veszélyeztetik legjobban!

Hangsúlyozni kell, hogy a törött bordák ténye nem mutat arra, hogy jól vagy rosszul élesztünk újra. Ez megtörténhet helyesen végrehajtott újraélesztés során is véletlenszerűen, vagy lehet annak a következménye, hogy rosszul határozzuk meg a kompresszió pontját.

Néhány tény az újraélesztésről, amiről tudnunk kell:

1. Az újraélesztés nem tudja megölni a sérültet. Számtalan kutatás kimutatta, hogy ha valamilyen hiba okán azt próbáljuk újraéleszteni, aki nem igényli ezt, akkor sérüléseket tudunk okozni neki, nem többet.
2. Ha egyszer megtanulunk helyesen újraéleszteni, nem jelenti azt, hogy azt mindig helyesen fogjuk végezni. Ajánlatos évente vagy kétevente gyakorolni speciális próbababán, ami segít kitapasztalni a kompressziók mélységét és a mellkas ellenállását is. A manökenek és az újraélesztési tréningeken való részvétel segít a civileknél a nem kötelező lélegeztetés fortélyainak elsajátításában, ami növelheti a sérült túlélési esélyeit éles helyzetben. Lehetőség van megtanulni, hogyan kell bánni a defibrillátorral, hiszen a technológiák fejlődnek, és változnak az elsősegélynyújtás protokolljai is.
3. Nem minden sérült lesz biztosan megmentve, de ha megpróbáljuk újraéleszteni, esélyt adunk az életre és a rehabilitációra.
4. Az újraélesztés lélegeztetés nélkül biztonságos művelet az újraélesztő számára, ha gumikesztyűben hajtja végre attól függetlenül, hogy milyen betegségek hordozója a sérült.

Dr. Kutasy Krisztián,

a Beregszászi Járási Központi Kórház aneszteziológusa,
II. RF KMF Biológia és Kémia Tanszék

A Magyar Református Szeretetszolgálat 150 kárpátaljai gyermeket segít iskolatáskával és tanszerekkel

A Magyar Református Szeretetszolgálat (MRSZ) idén nyáron is meghirdette Radírozzuk ki a különbségeket! címmel tanszergyűjtő akcióját, hogy legalább 1358 gyermeket tudjon támogatni a karitatív szervezet iskolatáskával vagy tanszercsomaggal.

A júliusban meghirdetett gyűjtéshez tárgyi és pénzügyi felajánlásokkal is lehetett csatlakozni, augusztusban pedig több nagyvárosban is áruházi gyűjtéseket tartott a Szeretetszolgálat. Az alapítvány a nyár utolsó hetében adja át adományait, hogy a szeptemberi tanévkezdésben ne jelentsen akadályt az eszközök hiánya a nehéz körülmények között felnövő gyermekeknek.

Ahogy minden évben, úgy idén is támogatja a határon túli gyermekeket is a szeretetszolgálat. Kárpátaljára, Királyhágómellékre és Délvidékre is érkeztek tanszeradományok, melyek közül elsőként a kárpátaljai gyermekek vehették át iskolakezdő ajándékaikat. Az adományokkal idén árván maradt és szociálisan hátrányos helyzetű gyermekeket támogat a Szeretetszolgálat: 87 csomagot a nagydobronyi Irgalmas Samaritánus Református Gyermekotthon lakói, 63-at pedig a Sámuel Alapítvány rászoruló gyermekei kaptak. Az ünnepélyes átadásra augusztus 28-án, csütörtökön délután Nagydobronyban, az Irgalmas Samaritánus Református Gyermekotthon udvarán került sor.

Elsőként Zán Fábián Sándor szólt az egybegyűltekhöz és elmondta: örül annak, hogy itt lehet, mert nagy dolog történik, hiszen két olyan közösséget ajándékoznak meg, amelyeknek nagy szükségük van a támogatásra, hogy a gyermekeik egyenlő eséllyel induljanak az iskolakezdés napján.

– Mindenki, akik iskolát kezdtek, kicsik és nagyok, egy olyan tanszercsomagot vehettek át, amely nemcsak a nevében hordozza a szeretetet, hiszen a Református Szeretetszolgálat hozta, hanem benne van az embereknek, a mögötte lévő közösségnek a szeretete – emelte ki és köszönetet mondott a magyarországi szeretetszolgálatnak, a református közösségnek a gyűjtésért, az adományokért, azért, hogy célba juttatták és segítenek a kárpátaljai közösségnek.

Dr. Czibere Károly, a MRSZ elnöke nagy szeretettel köszöntötte a jelenlévőket, elmondta: a Magyar Református Szeretetszolgálat számára magától értetődő kötelesség az, hogy folyamatosan figyelemmel kísérje a határon túl élő nemzettestek és egyháztestek helyzetét, és most ezek közül Kárpátaljára kell a legtöbb figyelmet fordítani, őket kell imádságban hordozni. Ezért idén is hoztak tanszereket, melyeket az elmúlt két hónapban gyűjtöttek össze egyéni adományozók és gyűlekezetek segítségével.

Ezt követően Katona Viktória, a MRSZ ügyvezető igazgatója, a gyermekotthon egykori lelkész-igazgatója név szerint szólította a gyerekeket, hogy átvegyék a nekik hozott, tanszerekkel teli iskolatáskát.

Köszönetképpen a nagydobronyi gyermekotthon lakói egy műsorral kedveskedtek a vendégeknek. Katkó Andrea, az Irgalmas Samaritánus Református Gyermekotthon intézményvezetője bevallotta, nem egyszerű feladat 93 gyermek 11 oktatási intézménybe való beiskoláztatása. Sipos Géza, a Sámuel Alapítvány elnöke kiemelte, hogy amikor egy gyermek elindul az iskolába, legyen az egy, két vagy több gyerek egy családból, annak anyagi vonzata van. Idén pedig különösen nagy jelentősége van annak, hogy a családok támogatásban részesülnek.

Rehó Viktória

KÖZOKTATÁS

A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség lapja

Főszerkesztő: Kopasz Gyula

A szerkesztőbizottság: Orosz Ildikó (elnök),
Bak Éva, Benedek Imre, Dobsa Aranka,
Nagy Sándor, Szilágyi Lajos

Tördelőszerkesztő: Fábián Zoltán
Olvasószerkesztő: Orbán Gyula

Kiadja a KMPSZ megbízásából
a Kálvin Nyomda (90202 Beregszász, Kossuth tér 4.)

Felelős kiadó: Orosz Ildikó

Lapengedély száma: 3Т №64, Példányszám: 2000

Levelezési cím: 90202 Beregszász,
O. Kobiljanszka u. 17. Tel.: (+380-31-41)-2-37-47
web: www.kmpsz.uz.ua e-mail: info@kmpsz.uz.ua

Megjelenik a BETHLEN GÁBOR ALAP TÁMOGATÁSÁVAL

A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban megjelenő szerzői véleményekkel. A publikációkban közölt tényekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, visszaküldésüket nem vállaljuk.

Освіта (на угорській мові)
Засновник і видавець: Закарпатське угорськомовне педагогічне товариство
Реєстраційне свідоцтво: 3Т №64 від 20.03.1995.
Віддруковано: П.п. Лац Чілла Степанівна
М. Берегово, пл. Кошшута 4. Тираж: 2000